

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Deres ref:
Vår ref: 1274/2019-011
Sted: Trondheim
Dato: 25.10.2019

Høringsinnspill Forslag til åpning av områder etter havenergiloa

Norsk institutt for naturforskning (NINA) er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet mellom natur og samfunn. En stor del av NINAs forskningsinnsats har siden etableringen i 1988 vært på effekter av naturinngrep i terrestriske, akvatiske og marine økosystemer så vel som på samfunnsaspekter som f. eks. turisme og friluftsliv. NINA har også jobbet med planprosesser knyttet til nettutvikling og andre former for fornybar energi som har relevans i debatten om vindkraft i Norge; det som ofte betegnes som samfunnsaksept.

NINA har vært delaktig i mange konsekvensanalyser i forhold til effekter på fugl av vindkraft, og vi har hatt ansvaret for flere prosjekter finansiert av Forskningsrådet og vindkraftnæringene som har undersøkt effekter av vindkraftanlegget på Smøla ([BIRWIND](#)). I prosjektene har det inngått uttesting av avbøtende tiltak for å hindre fuglekollisjoner ([INTACT](#)). NINA hadde ansvaret for å utrede forholdet til sjøfugl i den strategiske konsekvensutredningen av fornybar energiproduksjon til havs (Lorentsen et al. 2012, NINA Rapport 825 og Lorentsen et al. 2012, NINA Minirapport 390). Vi har også deltatt i internasjonale fora for å peke på miljøløsninger for vindkraft, og vi drifter to 3D fugleradarer til bruk i konsekvensanalyser for vindkraftverk. NINA har utviklet en metode som visualiserer effekter av ulike prioriteringer (identifisert gjennom dialogprosesser) for avveining mellom miljø, økonomi og samfunnsmessige forhold når det skal etableres ny infrastruktur som for eks. vindkraftverk ([CONSITE](#)). Løsningene visualiseres på kart.

Fornybar energi er viktig for å begrense den globale temperaturøkningen til 1,5 grader innen 2030. «Ren energi for alle» og «stoppe klimaendringene» utgjør to av FNs bærekraftsmål. «Liv under vann» og «liv over vann» er to andre bærekraftsmål. Verdens klimautfordringer må løses samtidig som vi tar hensyn til naturmangfoldet. Det internasjonale naturpanelet (IPBES) anslår at 1 av 8 millioner arter står i fare for å bli utryddet, og angir at arealendringer er den viktigste årsaken. Arealendringer er også vurdert som den viktigste trusselen mot fugl i den norske rødlisten for arter (2015). FNs klimapanel (IPCC) konkluderte i sin siste rapport at bærekraftig bruk av arealer er en forutsetning for å nå målet om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader.

NINA vil understreke behovet for et styrket kunnskapsgrunnlag, som må anvendes i transparente og etterprøvbare beslutningsprosesser, og i tråd med de forpliktelser som ligger i naturmangfoldloven. Dette er svært viktig for reduserte konflikter om fornybar energiutbygging generelt, og vindkraft spesielt, noe som ble sterkt framhevet under oppsummeringen av NINAs fagdager om vindkraft som ble arrangert i Trondheim 14-15 oktober 2019, der NVE også deltok (presentasjonene legges ut på www.nina.no).

Med dette innspillet til høringen vil vi peke på mangler i beskrivelsen av potensielle negative effekter på naturmangfold, med et særlig fokus på fugl, innenfor de tre enkeltområdene som vurderes åpnet.

Ny kunnskap om sjøfugl må inn i vurderingene

Vi viser til brev av 3.4.2018 fra NVE til OED (NVEs ref. 201710378-11) «Svar på oppdrag om åpning av områder for vindkraft til havs», som er et viktig grunnlag for høringsdokumentet. I dette brevet kommer det fram at Miljødirektoratet ikke har registrert noen vesentlige endringer i statusen for de fem områdene som NVE anbefalte åpnet i Havvindrapporten. NINA vil her påpeke at det har skjedd vesentlige endringer i kunnskapsgrunnlaget for sjøfugl i alle norske havområder. Gjennom sjøfuglovervåkings- og kartleggingsprogrammet SEAPOP (www.seapop.no) innsamles det årlig en betydelig mengde data på bestandsutvikling for mange norske sjøfuglbestander - og ikke minst - parallelle data på demografiske parametere (voksenoverlevelse og reproduksjon) og diett som bidrar til å forklare årsakene til endringene som avdekkes. Gjennom SEAPOP er det også innsamlet mye ny kunnskap om sjøfuglens bevegelser i hekketiden, spesielt forflytninger mellom hekkplassene og fuglens beiteområder i kystsonen og i åpent hav. Dette er data som er av avgjørende betydning i forbindelse med utbygging av installasjoner i sjøfuglens beiteområder eller områder som fungerer som flygeveier til og fra disse. Siden 2014 har NINA og Norsk Polarinstitutt også driftet programmet SEATRACK, som er integrert i SEAPOP (www.seapop.no/en/seatrack). Dette programmet har siden 2014 utstyrt tusenvis av sjøfugl i hele Nord-Atlanteren med sporingsenheter (lysloggere) for å kartlegge hvor de ferdes utenfor hekketiden. Dette gir kunnskap om hvor og når sjøfuglene er i ulike havområder, samt kvantitativ kunnskap om herkomst (hvilke hekkeområder fuglene kommer fra) for sjøfugl i gitte havområder i vinterhalvåret. Dette er nytt i sammenlignet med tidligere kunnskapsgrunnlag, og er viktig informasjon når man skal vurdere potensielle konsekvenser av utbygginger til havs. SEATRACK bidro med viktig kunnskap om slike forhold til konsekvensanalysen for Hywind Tampen (Moe et al. 2018, NINA rapport 1521). I tillegg til dette, NINA-forsker Signe Christensen-Dalsgaard disputerte i 2018 for PhD-graden med avhandlingen «Drivers of seabird spatial ecology – implications for development of offshore wind-power in Norway». Veiledere var NINA-forskerne Roel May og Svein-Håkon Lorentsen. **NINA mener at det vil være uheldig om man åpner for etablering av vindkraftanlegg i norske kyst- og havområder uten først å integrere den nye kunnskapen i vurderingene.**

Det siste halvåret har det vært mye fokus på manglende kunnskap om fugletrekk langs norskekysten og over havområdene til Storbritannia og kontinentet. Mangel på slik kunnskap ble påpekt av både Miljødirektoratet, NVE og andre under NINAs fagdager om vindkraft 14-15 oktober 2019. Det er nå svært viktig å skaffe til veie relevant kunnskap om dette. NINA har to 3D fugleradarer disponible til slike undersøkelser, og vi har tidligere foreslått å hente inn relevante data fra kjeden av norske værradarer. Det ble nylig publisert en artikkel der 69 Europeiske værradarer, fra Finland i nord til Frankrike i sør, ble brukt til å kartlegge fugletrekk på stor skala (Nussbaumer et al. Remote Sensing 2019). Norge var dessverre ikke med på dette studiet, men metodene finnes så nå er det kun snakke om å implementere et slikt studie for norske forhold.

Nedenfor omtaler vi kort kunnskapsgrunnlaget, og mangler i dette, for de tre områdene som foreslås åpnet for havvind.

Sandskallen-Sørøya Nord

Dette området ligger i et av de rikeste sjøfuglområdene i Vest-Finnmark, med et grunnere havområde som strekker seg ut fra nordenden av Sørøya. Det er tre sjøfuglkolonier tett på området, og mange i nærheten. De to nærmeste er Bondøya og Lille Kamøya, begge med betydelige bestander av lunde, lomvi, alke, toppskarv og krykkje, samt mindre bestander av bl.a. teist, storskarv, gråmåke, svartbak og trolig havsvaler.

Andotten sør på Sørøya og Eidvågen på Seiland er nå av de største krykkjekoloniene i Finnmark, begge med over 5000 par. Krykkjebestanden har gått tilbake med ca. 80 % i alle norske kolonier siden 1980 og er nå listet som sterkt truet på Norsk rødliste for arter (2015). Krykkjene kan bevege seg over store områder i hekketiden for å hente mat til ungene og det er viktig å kartlegge om fugl fra disse koloniene benytter det foreslåtte utbyggingsområdet.

De grunne områdene ut fra Bondøya er påvist å være beiteområde for praktærfugl vinterstid. Det bør også kartlegges trekkende sjøfugl og arktiske gjess og lommer i dette området (f.eks. hvitkinngås, ringgås, kortnebbgås, gulnebbblom). I NINA Rapport 825 (Lorentsen et al. 2012) ble det konkludert med at de forventede konsekvensene for sjøfugl ville være lave for området Sandskallen-Sørøya Nord. Med dagens kunnskap vil vi betegne området som et område der risikoen for konflikter med sjøfugl og trekkende fugl vil kunne være høye. Det er således behov for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget for dette området.

Utsira nord og Sørilige Nordsjø II

I NINA Rapport 825 (Lorentsen et al. 2012) og NINA Minirapport 390 (Lorentsen et al. 2012) ble det konkludert at de forventede konsekvensene for sjøfugl ville være lave for områdene Utsira nord og Sørilige Nordsjø II. Nye data fra SEATRACK-programmet tyder imidlertid på at begge områdene kan ha betydning for sjøfugl utenom hekketiden, dvs. i trekketidene vår og høst og i vinterhalvåret. For arter som har et svømmetrekk etter hekkesesongen (alke og lomvi) er det antatt at vindkraftverk kan fungere som barrierer for forflytning. Lomvi fra både britiske og norske kolonier trekker inn mot sørlige deler av Nordsjøen og Skagerrak i vinterhalvåret. Disse aspektene bør undersøkes, enten før områdene åpnes for konsesjon eller i en konsekvensanalyse forut for eventuell utbygging.

Begge disse områdene ligger i antatte ruter for fugl som trekker over havområdene til Storbritannia og kontinentet, men det er stor mangel på kunnskap om disse trekkene med hensyn til bl.a. artsutvalg, antall og sesongvis fordeling. NINA vil derfor sterkt anmode om at myndighetene setter inn en omfattende kartlegging av fugletrekk langs norskekysten før det gis konsesjoner til nye vindkraftverk. En slik kartlegging vil være svært viktig både for land- og havbaserte anlegg.

Avsluttende kommentarer

I løpet av de siste årene er det registrert en økende motstand mot vindkraftverk på land. Mange har derfor krevd at det vindkraftutbyggingen må skje til havs. Dette er heller ikke konfliktløst i forhold til miljø. Det er derfor viktig at miljøeffekter tas på alvor i vurderingene forut for åpning av områder for fornybar energi i marine miljøer. Dette gjelder både i forhold til kystnære, bunnfaste anlegg og flytende anlegg offshore. Havområdene utenfor Norge huser millioner av sjøfugl fra kolonier over hele nord Atlanteren. Eventuelle negative effekter av vindkraftverk kan derfor påvirke bestander som hekker utenfor egne landegrenser. Norge har et stort internasjonalt ansvar for forvaltningen av disse, og det er derfor viktig at all tilgjengelig kunnskap blir gjennomgått før det gis tilsagn om etablering av vindkraftverk til havs.

Med vennlig hilsen

Svein-Håkon Lorentsen
Forskningsjef og seniorforsker, NINA